




Typografická a estetická pravidla

© Daniela Špačková



Používání a kombinování písem

- Pro tištěné texty: písmo *patkové*, např. Times New Roman
- Pro prezentace: písmo *bezpatkové*, např. Arial
- Nadpisy mohou být písmem bezpatkovým, je výraznější, řez obyčejný nebo **tučný**.
- Ideální velikost písma je 12 bodů.



Od objevu knihtisku se postupně ustálila pravidla sazby. Jsou to pravidla, která určují, jaké volit písmo, jak umístit text na stránce, kde vysadit mezery, atp. Počítačová sazba skýtá obrovské možnosti, avšak uživatelé bez znalostí alespoň základních typografických zásad nezřídka stvoří prakticky nečitelnou hrůzu.

Od objevu knihtisku se postupně ustálila pravidla sazby. Jsou to pravidla, která určují, jaké volit písmo, jak umístit text na stránce, kde vysadit mezery, atp. Počítačová sazba skýtá obrovské možnosti, avšak uživatelé bez znalostí alespoň základních typografických zásad nezřídka stvoří prakticky nečitelnou hrůzu.

Vyznačování v textu

- Upřednostňujeme *kurzivu*.
- **Tučné písmo** je příliš výrazné a „lezoucí“ z textu.
- Podtržení nepoužíváme, p r o s t r k á n í jen zřídka a ne pro dlouhé úseky textu.
- Vyznačujeme-li jména a názvy lze použít VERZÁLKY nebo KAPITÁLKY.
- Nikdy nevyznačujeme jiným druhem písma!
- Zásadně neužíváme

latinské efekty WordArtu



Vázání odstavců, sirotci a vdovy

- Některé odstavce (např. nadpisy) musí být svázány s následujícím odstavcem.
- U dlouhých odstavců je nutno zakázat vznik tzv. **sirotků a vdov** – jednoho řádku odstavce na jiné straně.
- Vázání odstavců a hlídání osamocených řádků:
Nabídka Formát – Odstavec – karta Tok textu
- Jednotlivé odstavce oddělujeme, text zarovnáváme do bloku.



Řádkování

- **Řádkování** se doporučuje volit jednoduché, ale můžete použít i řádkování 1,5.



Rozvržení stránky

- Tiskneme na listy papíru velikosti A4 (210×297 mm) po jedné (pravé) nebo po obou stranách.
- **Okraje stránek** nastavujeme před vlastním psaním. Správně zvolené šířky okrajů stránek rostou v pořadí: vnitřní, horní, vnější a dolní (nejširší) okraj.



Okraj	Doporučená šířka okraje [cm]	
horní	3,0 cm	2,5 cm
dolní	5,0 cm	4,0 cm
levý	2,0 cm	2,0 cm
pravý	4,0 cm	3,5 cm
u hřbetu	1,5 cm	1,5 cm

Při oboustranném tisku nezapomeňte na volbu zrcadlové okraje ve Vzhledu stránky.



Záhlaví a zápatí

- **Jednotné** na všech stránkách dokumentu.
- **Výjimky:** prázdné stránky, titulní strana, anotace, poděkování, prohlášení, příp. první stránky kapitol se zvláštní grafickou úpravou



Předložky a spojky na koncích řádků, tvrdá mezera

- Na konci řádku nesmí zůstat jednopísmenná předložka *v, s, k, z, u, o*, nejlépe ani spojka *i*, malé *a* se toleruje.
- Vložení tvrdé (nezlomitelné) mezery: jednorázově Ctrl+Shift+mezerník, pro celý dokument kódem Alt+0160



Nadpisy

1 Rady

1.1 Interpunkce

1.1.1 Mezery u interpunkčních znaků

1.1.1.1 Registrované názvy

1.1.2 Zkratka na konci věty

1.1.3 Výpustka (tři tečky)

1.1.4 Pomlčka, spojovník, mínus

1.1.5 Uvozovky

1.2 Mezery

1.3 Čísla

1.3.1 Exponenty



Dělení slov

- Dělení necháváme vždy na editoru, nevkládáme dělítku ručně.
- Dělením nesmí vzniknout slovo nežádoucího významu: *kni-hovna, sere-náda*



Umístění titulků a obrázků na stránce, členění dokumentu

Pokud zarovnáváme několik řádků pod sebou na střed, musí být spodní řádek nejkratší.



- Pokud strana obsahuje jeden dominantní prvek (např. název dokumentu), měl by být umístěn v optickém středu, který je kousek nad středem geometrickým.

- Pokud je v textu více obrázků, měly by jejich okraje být v lince.
- Pokud je na obrázku pohybující se předmět nebo někdo hledící člověk, měl by pohyb, resp. pohled vždy směřovat dovnitř knihy.
- Popisky do textových polí pod obrázky, menším písmem, než je zbytek textu, můžeme kurzívou, nepíšeme za nimi tečku.
- Popisky k zajímavým obrázkům si přečte skoro každý – uvádíme nejen, co je na obrázku, ale i stručně to důležité.



Obrázek č. 1





Pravopis

- Používejte kontrolu pravopisu, ale pamatujte, že není všemocná.
„Být, či nebýt? Toť otázka.“
- Naučte se užívat **Tezaurus**.
- Pozor na nastavení automatických oprav.

Správné psaní znaků

- **Uvozovky dole** (kód Alt+0132) mají tvar malinkých devítek: „
- **Uvozovky nahoře** (kód Alt+0147) mají tvar malinkých šestek: “
- **Závorky a uvozovky** se neoddělují mezerou od textu uvnitř (*tj. píše se takto*), nikoli takto (*takhle ne!*) „*Rozumíte tomu?*“ zeptal se. „*Rozumíme,*“ odpověděli.
- Dbáme na správné užívání závorek: {[()]}
■ Znak (") slouží k označení *palců*: *disketa 3,5"*
- **Apostrof (')**: *Einstein's theory*, *Einstein's theory*, *Einstein's theory*

- 
- **Procento (%)** se od čísla odděluje nezlomitelnou mezerou: *10 % = deset procent, ale 10% = desetiprocentní.*
 - **Spojovník/rozdělovník (-)** není totéž co **pomlčka (–)**. Spojovník se používá k označení dělení slov nebo jako spojovací znaménko ve složených výrazech a píše se bez mezer:
Praha 10-Strašnice, slovník česko-anglický, Mendelssohn-Bartholdy, bude-li třeba

- 
- **Pomlčka (–)** je delší a oddělujeme ji na obou stranách mezerou. Alt + 0150
 - Výjimka: ve významu *až, od do, proti* není oddělena mezerami a nesmí být ponechána na konci ani zalomena na začátek řádky: *25–28 °C, 12.–15. ledna, utkání Sparta–Slavie.*
 - **Interpunkční znaménka** tečka, čárka, otazník, vykřičník, středník a dvojtečka se píší těsně za posledním písmenem slova, za nimi následuje mezera.


Toto, jak jste si jistě všimli , je špatně !


Správně, jak už tušíte, je to takto. Nebo ne?



Psaní čísel

- **Číslice s desetinnými čísly** se píší s čárkou a bez mezery: *3,14*.
- V seznamu jsou desetinné čárky pod sebou – použijeme desetinný tabulátor nebo textovou tabulku.
- **Tisíce a miliony** se oddělují nezlomitelnou mezerou: *10 650 834 lidí*.
- Nevhodné je psát **2 milióny 300 tisíc**, chybné je **2,300.000** a nepřehledné je **2300000**
- **Poštovní a telefonní čísla:**
370 05
(+420) 565 577 898

- 
- V textu má přednost slovní vyjádření malých čísel před vyjádřením číslicí: *pět psů, první den.*
 - **Řadové číslovky** ukončujeme těsně přísazenou tečkou: *12. leden, 123. stránka.*
 - Nikdy nepíšeme koncovku k číslicím:
od 15-ti / 15ti do 30 let
 - **Jednotky a označení měny** se od čísla oddělují nezlomitelnou (tvrdou) mezerou:
15 kW, 25 Kč
Ale: *15km = patnáctikilometrový*
 - **Stupeň:** *15 °C, ale 12° pivo*
 - **Úhel:** *12° 33' 20"*

- 
- **Datum** se píše s mezerami a nesmí být rozdělen do dvou řádek: *10. 10. 2002*
 - **Den** lze vyjádřit arabskou číslicí, měsíc buď slovně, nebo arabskou i římskou číslicí s tečkou, letopočet zásadně bez vynechávání prvního dvojčíslí:
15. listopad 2011, 15. 11. 2011, 15. XI. 2011
 - Výjimku tvoří pouze určitá spojení, např. *Nagano 98.*



Čas

- **Hodiny a minuty** jsou odděleny tečkou bez mezer: *12.00*
- **Sekundy** se oddělují dvojtečkou, **desetiny sekund** od celých sekund čárkou: *19:26,3*
- U sportovních výkonů vyjádřených časem oddělujeme dvojtečkou: *18:56:13*
- *5.13:24,7*



Matematická znaménka

- Výraz *-krát* smí být ve spojení s číslem nahrazen těsně přisazeným znakem \times ne však písmenem x : $33\times$ *nebo* $33krát$, *nikoli* $33x$.
- Taktéž: $2 \times 3 = 6$, $2 \cdot 3 = 6$
- Pro odčítání se užívá minus, nikoli spojovník:
 $6 - 2 = 4$, $6 - 2$
- Pro dělení se užívá dvojtečka: $15 : 3$.
Ale: Zápas skončil nerozhodně 2:2.
- Těsně k číslu má být přisazeno i jeho znaménko:
 $+5\text{ }^{\circ}\text{C}$, $-5\text{ }^{\circ}\text{C}$.
- Pozor na chyby: 0 není O, 1 není I (písmeno) (1I, 11) a stupeň $^{\circ}$ není exponent 0



Zdroje

- <http://jan.gfxs.cz/prace/typograf.htm>
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Typografick%C3%A9_rady